

Prästgården 1:1 m. fl., inom Millesvik och Eskilsäter socknar, Säffle kommun, Värmlands län

Arkeologisk utredning

Prästgården 1:1 m. fl., inom Millesvik och Eskilsäter socknar, Säffle kommun, Värmlands län

Arkeologisk utredning

Cathrine Färnström

Prästgården 1:1 m. fl., inom Millesvik och Eskilsäter socknar, Säffle kommun, Värmlands län
Arkeologisk utredning

Rapport 2024:18

© Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ 2024

Länsstyrelsebeslut dnr: 431-2634-2024

Uppdragsnummer i Fornreg: 202400557

Lämningsnummer: L2024:5460, L2024:5461 och L2024:5462

Fastigheter: Prästgården 1:1, Prästgården 1:7, Hälle 1:2, Nedre Stegelsrud 1:1, Övre Stegelsrud 1:13, Dåverud 1:27 och Flåvik 1:30 inom Millesvik och Eskilsäter socknar, Säffle kommun, Värmlands län

Belägenhet i SWEREF 99 TM: Norr 6536742 m, Öst 392315 m

Höjd över havet: 48-56 meter

Undersökningsområdets storlek: 16 705 m²

Beställare: Vattenfall Eldistribution AB

Projektnummer: G2410

Projektansvarig: Jonathan Pye

Fältansvarig: Cathrine Färnström

Övrig personal: Erik Sanzén

För personalens meriter hänvisas till Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativs hemsida

Fältarbetstid: 2024-09-16 – 2024-09-20

Arkiv: Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ

Foton: Där fotograf ej anges är bilder tagna av fältpersonalen

Omslagsbild: En dimmig morgon i Millesvik

Kartor och situationsplaner: Framställda av Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ med data från Fornsök och Lantmäteriet (medgivandeavtal © Lantmäteriet Dnr R50321710_140001, GSD-Terrängkartan efter Lantmäteriets Öppna data, CC0 Creative commons)

Redigering och layout: Sara Lyttkens, Berglund Lyttkens AB

Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ

Slakthusgatan 8 A

415 02 GÖTEBORG

www.riogbg.se

kontakt@riogbg.se

INNEHÅLL

Sammanfattning.....	5
Bakgrund.....	6
Utredningsområdet.....	6
Delområde 1, Millesvik.....	6
Delområde 2, Prästgården.....	6
Delområde 3, Hälle.....	6
Delområde 4, Stegelsrud.....	10
Delområde 5, Dåverud.....	10
Delområde 6, Flåvik.....	10
Tidigare fynd och undersökningar.....	10
Syfte.....	11
Metod.....	11
Publik verksamhet.....	11
Undersökningsresultat.....	11
Delområde 1, Millesvik.....	11
Delområde 2, Prästgården.....	15
Delområde 3, Hälle.....	17
Delområde 4, Stegelsrud.....	24
Delområde 5, Dåverud.....	26
Delområde 6, Flåvik.....	28
Tolkning.....	31
L2024:5460.....	31
L2024:5461.....	31
L2024:5462.....	31
Resultat gentemot undersökningsplanen.....	31
Antikvarisk bedömning.....	31
Källor.....	32
Bilagor.....	33
<i>Bilaga 1. Schaktbeskrivningar.....</i>	<i>34</i>
<i>Bilaga 2. Anläggningsbeskrivningar.....</i>	<i>42</i>

Figur 1. Översiktskarta Sverige. Utredningsområdet markerat med ring. Skala 1:500 000.

Prästgården 1:1 m. fl., inom Millesvik och Eskilsäter socknar, Säffle kommun, Värmlands län

Arkeologisk utredning

Sammanfattning

Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ har på uppdrag av Länsstyrelsen i Värmlands län genomfört en arkeologisk utredning inom sex områden (delområde 1–6) på Värmlandsnäs, inom socknarna Millesvik och Eskilsäter. Millesvik och Eskilsäters socknar befinner sig i den del av Värmlandsnäs som har länets tätaste bestånd av förhistoriska lämningar och i området förekommer, bland annat, förhistoriska gravar såsom hällkistor, stensättningar, högar och gravrösen, samt hällristningar, men även ett flertal förhistoriska boplatser. Vidare finns flera medeltida gårdar och kyrkor, samt by-/gårdstomter från historisk tid.

Syftet med den arkeologiska utredningen var att ta reda på om tidigare okända fornlämningar berördes av ett planerat arbetsföretag. Utredningen skulle preliminärt avgränsa nyupptäckta fornlämningar inom utredningsområdet. Den arkeologiska utredningen skulle identifiera, motivera och antikvariskt bedöma nyupptäckta fornlämningar samt övriga kulturhistoriska lämningar. Utredningen genomfördes med sökschaktning inom de av Länsstyrelsen avgivna delområdena.

Fältarbetet utfördes under en vecka i september 2024. Totalt grävdes 74 schakt inom de sex delområdena. Efter avslutad arkeologisk utredning har tre nya fornlämningar registrerats inom delområde 3 Hälle: L2024:5460, härd, L2024:5461, boplatslämning övrig och L2024:5462, härd.

Bakgrund

Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ har på uppdrag av Länsstyrelsen i Värmlands län genomfört en arkeologisk utredning inom sex områden (delområde 1–6) på Värmlandsnäs, inom socknarna Millesvik och Eskilsäter (figur 1–4), då Vattenfall Eldistribution AB planerar att utföra markarbeten som omfattar nedläggning av markkabel. Delområdena låg inom en totalt 2,7 kilometer lång sträckning, med fem (1–5) delområden längs väg 533, med start vid Millesvik i norr, till Dåverud i söder och ett delområde strax nordväst om Flåvik (delområde 6), vilket utgör utredningens sydligaste delområde. Väg 533 löper genom ett uppbrutet småskaligt jordbrukslandskap varvat med skogspartier i en lätt kuperad terräng.

I samband med den arkeologiska utredningen genomfördes även en schaktningsövervakning vid gravfältet L2005:6905 och boplatsen L2005:9280.

Utredningsområdet

Millesvik och Eskilsäters socknar befinner sig i den del av Värmlandsnäs som har länets tätaste bestånd av förhistoriska lämningar och i området förekommer, bland annat, förhistoriska gravar såsom hållkistor, stensättningar, högar och gravrösen, samt hållristningar, men även ett flertal förhistoriska boplatser. Vidare finns flera medeltida gårdar och kyrkor, samt by-/gårdstomter från historisk tid (figur 2–4).

Fornlämningsmiljön beskrivs mer ingående under varje delområdespresentation nedan. Delområdena beskrivs från norr till söder. Samtliga lämningar där inte fornlämningsstatus presenteras är registrerade som fornlämningar.

Delområde 1, Millesvik

Undersökningsområdet låg i direkt anslutning ett mindre skogbeklätt bergsområde inom vilket det finns tre stensättningar (L2006:3077, L2006:3362 och L2006:3573) och ett röse (L2006:2473) registrerat (figur 2). Schaktets nordligaste del var placerat i direkt anslutning till lämningen L2005:9280 som är registrerad som en boplats. Lämningen undersöktes av Värmlands museum under 2009, då två undersökta anläggningar (härddar) daterades till 1890–1690 f.Kr., det vill säga övergången neolitikum till äldre bronsålder (Fornsök 2024). Boplatsen var vid utredningstillfället inte avgränsad.

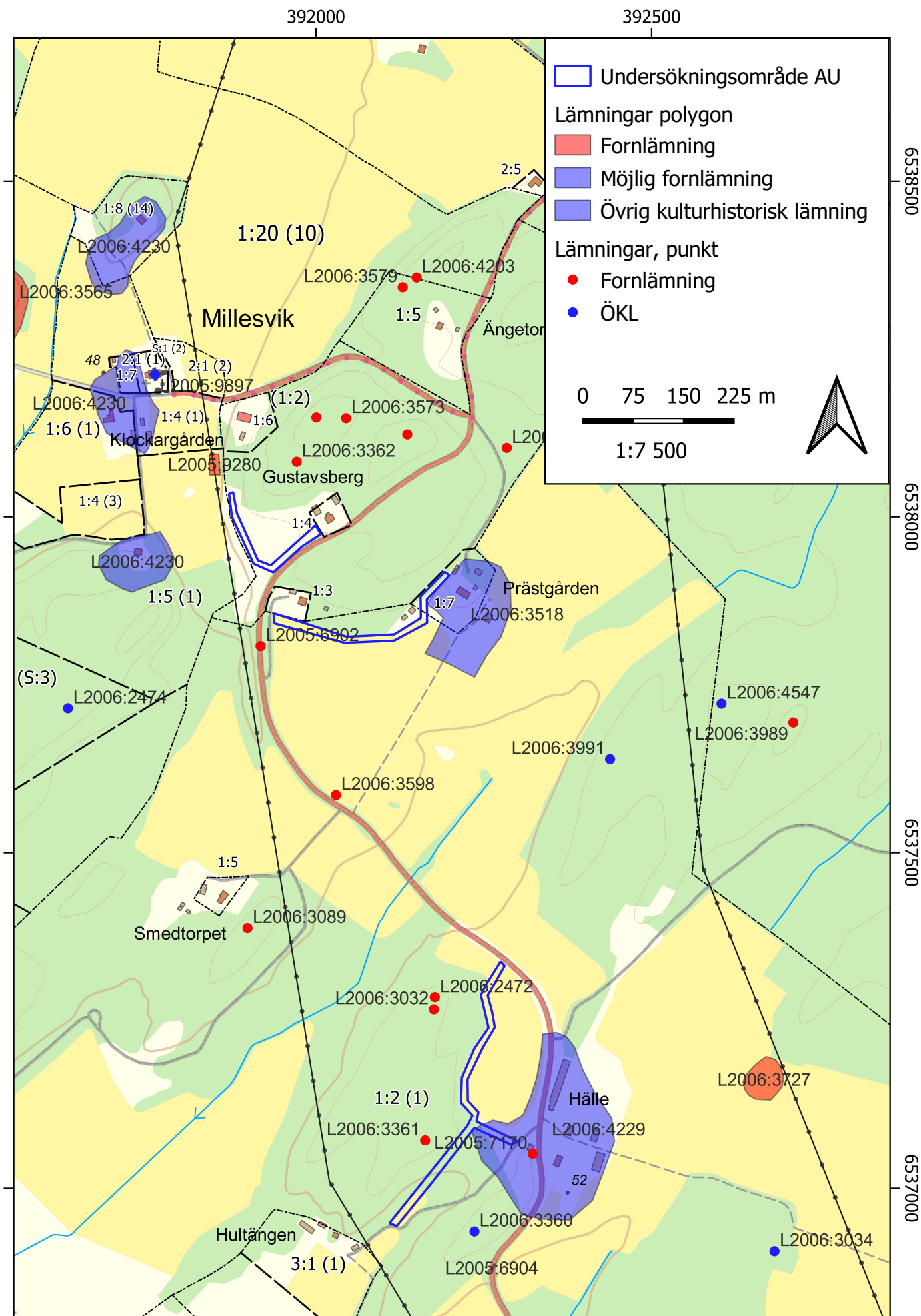
Strax väster om utredningsområdet återfinns en by-/gårdstomt (L2006:4230) registrerad som möjlig fornlämning. Den beskrivs som en bytomt, bestående av tre gårdslägen som vid laga skiftet 1827–28 var bebodd. Den äldsta omnämningen av Klockaregården sker 1540 (Fornsök 2024).

Delområde 2, Prästgården

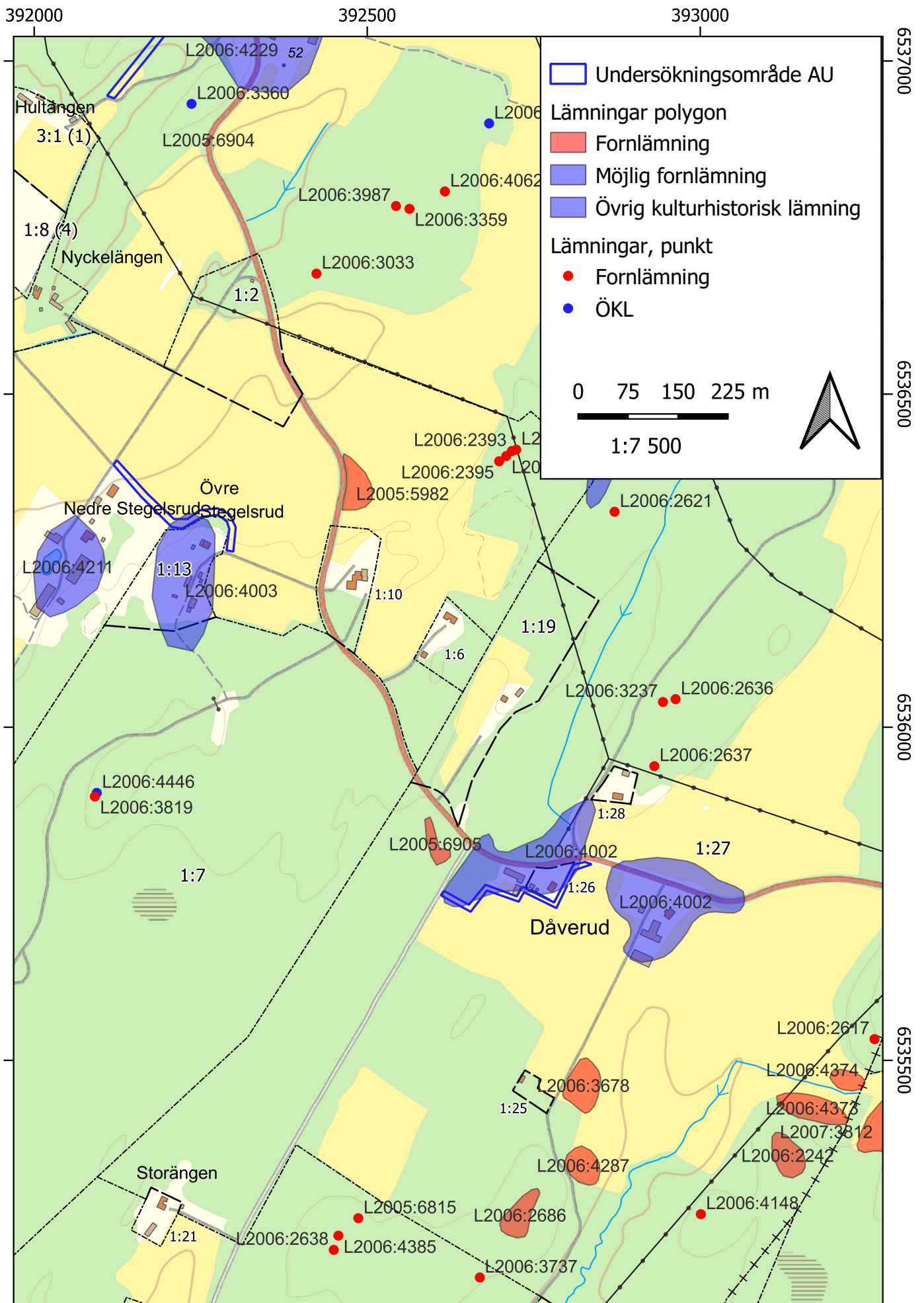
Det planerade kabelschaktet är placerat från väg 533, strax norr om en registrerad härd (L2005:6902) och öster ut mot by-/gårdstomten "Prästgården" (L2006:3518), registrerad som möjlig fornlämning. Prästgården finns upptagen i 1794 års karta (Fornsök 2024). Inom ytan för by-/gårdstomten ligger även en fyndplats (L2020:362) för skafthålsyxor (figur 2).

Delområde 3, Hälle

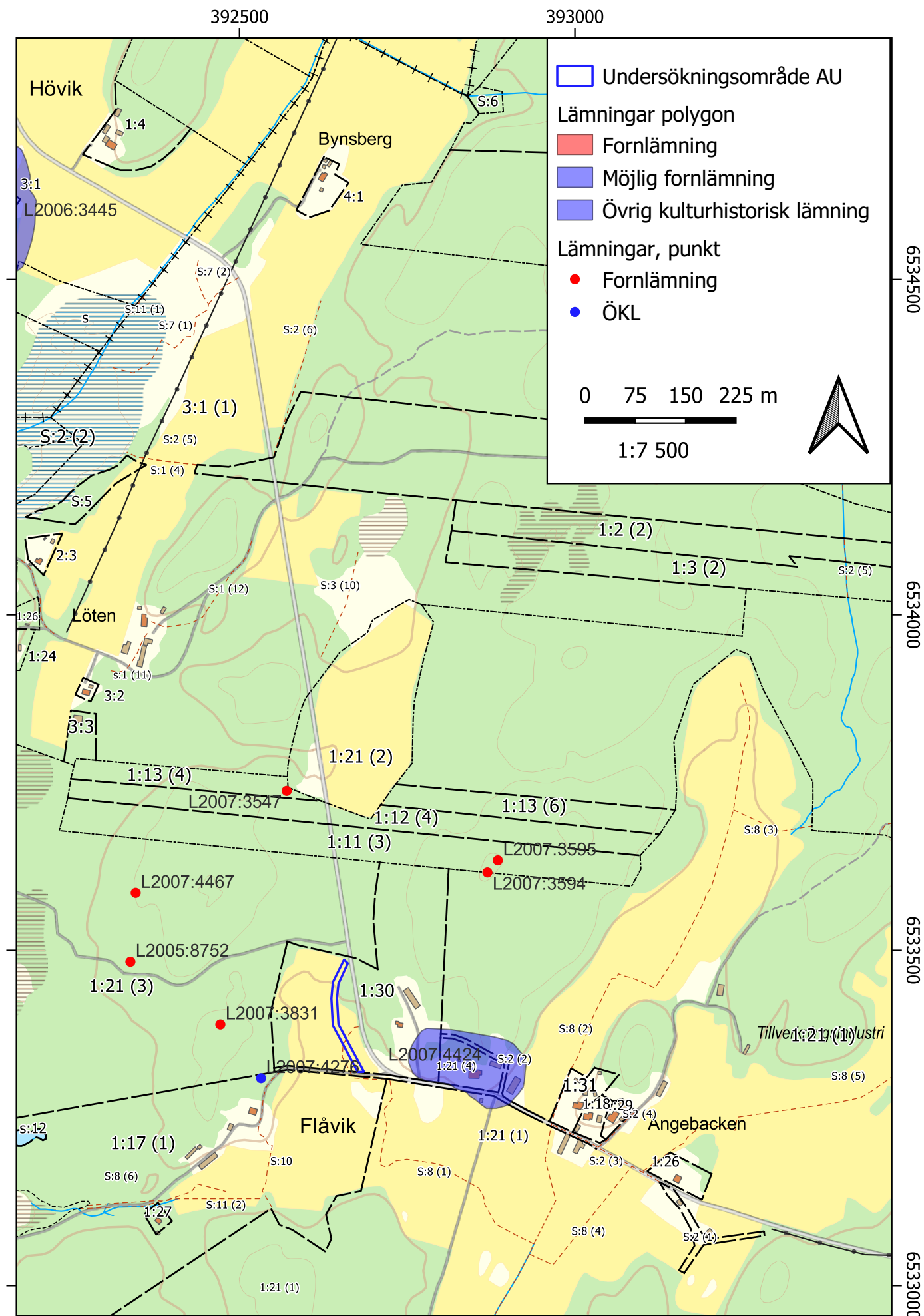
Kabelschaktet ska förläggas öster om ett mindre bergsparti med två höjder. På den nordligare höjden finns två rösen (L2006:2472 och L2006:3032) och en stensättning (L2006:3361), på den södra höjdryggen finns en möjlig stensättning (L2006:3916) registrerad. Delområdet har ett planerat kabelschakt som löper väster ut från Hälle, i den lilla dalgången mellan höjderna, mot gården Hultängen. Delområdet har även ett schakt mot öster, mot och in i området för by-/gårdstomt (L2006:4229), möjlig fornlämning. Inom ytan för L2006:4229 finns även en hållristningslokal (L2005:7170) som idag beskrivs som en ensam skålgrop. Sydöst om Hälle återfinns en boplats (L2005:6904), registrerad i väg 533 (figur 2). Vid en dikessläntning år 2009 dokumenterades här fyra härddar, och ytterligare två anläggningar som beskrevs som osäkra. Öster om vägen, cirka 200 meter söder om Hälle, ligger en samling gravar i form av tre stensättningar (L2006:3359, L2006:3987, L2006:4062), en möjlig stensättning (L2006:3034) och en stenkammargrav (L2006:3033).

Figur 2. Fornlämningssmiljö i norra delen av utredningsområdet. Skala 1:7500.

Figur 3. Fornlämningssmiljö i mellersta delen av utredningsområdet. Skala 1:7500.

Figur 4. Fornlämningssmiljö i södra delen av utredningsområdet. Skala 1:7500.

Delområde 4, Stegelsrud

Kabelschaktet inom delområdet är planerat att förläggas i direkt anslutning till den nordligaste delen av lämningen by-/gårdstomt (L2006:4003) "Nedre Stegelsrud" (figur 3). Lämningen är registrerad som en möjlig fornlämning och beskrivs som en delvis övergiven bytomt. Den finns upptagen på Storskifteskartan 1795 (Lantmäteriet 2024a) och har ett äldsta belägg från 1633. Väster om lämningen ligger bytomt/gårdstomt (L2006:4211) "Övre Stegelsrud", också den registrerad som en möjlig lämning med äldsta belägg från 1633. Stegelsrud som plats benämns första gången år 1540 (Fornsök 2024).

Delområde 5, Dåverud

Det planerade kabelschaktet inom delområdet ligger längs den östra och södra gränsen för lämningen L2006:4002, by-/gårdstomt, som är registrerad som en möjlig lämning. I direkt avslutning väster om bytomten ligger ett gravfält (L2005:6905) bestående av två högar och fyra stensättningar (Fornsök 2024) (figur 3).

Delområde 6, Flåvik

Utredningens sydligaste kabelschakt är planerat till precis söder om markeringen för en lägenhetsbebyggelse (L2007:3888). Lämningen har inte bedömts antikvariskt och markeringen baseras på uppgifter i 1883–95 års Ekonomiska karta, där den är uppsatt som soldattorp (Fornsök 2024). Öster om det planerade schaktet ligger by-/gårdstomt L2007:4424. Lämningen är registrerad som en möjlig fornlämning och har ett äldsta belägg till år 1503 (Fornsök 2024). På höjden väster om utredningsschaktet ligger en ensam stensättning (L2007:3831) och söder om är en punkt registrerad för en husgrund, historisk tid (L2007:4276), övrig kulturhistorisk lämning (figur 4). Lämningen beskrivs som en husgrund efter en "kölna", ett torkhus för korn, som använts vid ölberedning. Enligt tidigare anteckningar i kulturmiljöregistret har en kölna från Flåvik flyttats till Mariebergsskogens Friluftsmuseum år 1926. Den kölnan är från 1747, och en av de äldsta kända i landet (Fornsök 2024).

Tidigare fynd och undersökningar

Ett flertal arkeologiska undersökningar har genomförts på Värmlandsnäs, många av dem mindre i omfattning.

År 2009 genomförde Värmlands Museum en arkeologisk undersökning av boplatsen L2005:6904 bestående av fyra kokgropar (samt två osäkra härdar/gropar) vid Hälle (nära delområde 3), som daterades till yngre bronsålder. Kokgroparna framkom i samband med dikning. (Olsson 2009; Karlsson & Olsson 2009).

Boplatsen L2005:9280 upptäcktes och delundersöktes av Värmlands museum 2012 då anläggningar framkom i ett nyrensat åkerdike. I diket observerade museet fyra anläggningar (A1-4) bestående av en härdgrop, en härd och två skärvstensfyllda gropar. Kol från A1 och A3 insamlades och efter ¹⁴C-analys kunde boplatsen dateras till 1890–1690 f.Kr (2 sigma), det vill säga övergången mellan neolitikum och äldre bronsålder. Boplatsen beskrivs som cirka 30 x 15 meter stor (N-S) kring diket men avgränsades aldrig. Värmlands museum menade dock att boplatsen troligen hade sin utbredning österut, mot bergshöjden med sedan tidigare kända gravläggningar (Fornsök 2024). Topografiskt finns här en avgränsad platå innan berget reser sig brantare mot öst.

Strax nordväst om delområde 1 i Millesvik finns en medeltida kyrka med kapell och medeltida kyrktomt. Kyrkans nuvarande planform härrör sannolikt från mitten av 1700-talet men i kyrkan finns en dopfont av täljsten daterad till 1200-talet och en kyrkklocka daterad till år 1500. Vid en arkeologisk undersökning av Värmlands museum 2012 grävdes ett antal schakt runt kyrkan. En dendrokronologisk analys av stockar i kyrkan rustbädd visar att en av stockarna var avverkad under vinterhalvåret 1557/58 (Fornsök 2024). Vid en schaktningskontroll vid Eskilsäters kyrka år 2000 påträffades även flera begravningar. Benen från dessa samlades ihop och återbegravdes sedan (Olsson 2000).

De förhistoriska boplatslämningarna på Värmlandsnäs har ett stort tidsdjup och varierar i datering från stenålder till järnålder, men få har undersökts utan har registrerats vid inventeringar. En av boplatserna, L2005:6543 undersöktes dock av Värmlands museum år 2008 och daterades till senneolitikum/äldre bronsålder. Bland fynden förekom bland annat en bit slagg (sannolikt brons/koppar), en flintpilspets med urnupen bas, flera fragment efter olika slags keramik, en flintskrapa, flintavslag, kvartsavslag, en malstenslöpare, en knacksten och brända ben (Olsson 2011).

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen var att ta reda på om tidigare okända fornlämningar berördes av ett planerat arbetsföretag. Utredningen skulle preliminärt avgränsa nyupptäckta fornlämningar inom utredningsområdet. Den arkeologiska utredningen skulle identifiera, motivera och antikvariskt bedöma nyupptäckta fornlämningar samt övriga kulturhistoriska lämningar.

Resultaten från utredningen ska kunna användas vid Länsstyrelsens fortsatta tillståndsprövning och utgöra underlag inför eventuella kommande arkeologiska åtgärder. Resultaten ska också kunna användas som underlag i företagarens planering.

Utredningens målgrupper är främst Länsstyrelsen och Vattenfall Eldistribution AB. Resultaten kan även komma att användas av undersökare när en undersökningsplan för en arkeologisk förundersökning eller undersökning ska upprättas.

Metod

Utredningen genomfördes med sökschaktning inom de av Länsstyrelsen avgivna delområdena (1–6). Dock motsvarade inte alltid de tillhandahållna shaperna Vattenfalls utsatta kabelschakt. När detta var fallet, efter samråd med Länsstyrelsen och Vattenfall, förlades sökschakten längs den faktiska kabelns utsträckning.

Samtliga schakt mättes in med RTK-GPS, och beskrevs och dokumenterades med surfplatta i programmet ARKEO. Lämningar som inte tidigare varit kända mättes in med RTK-GPS, beskrevs, dokumenteras och nyregistrerades i kulturmiljöregistret. Anläggningar och konstruktioner beskrevs och fotades digitalt i plan. Då syftet med utredningen var att fastställa fornlämningsmiljön inför fortsatt handläggning enligt kulturmiljölagen, undersöktes inte de påträffade lämningarna vidare. Inga fynd insamlades under utredningen.

Publik verksamhet

Inga medel för publik verksamhet fanns avsatta i kostnaderna för uppdraget, men allmänheten kan följa Rio Göteborgs arbete via vår hemsida och sociala medier.

Undersökningsresultat

Fältarbetet utfördes under en vecka i september 2024. Samtidigt som utredningen pågick genomfördes även en schaktningsövervakning av två intilliggande ytor (Länsstyrelsens diarienummer 431-2632-2024), detta för att effektivisera arbetsinsatsen.

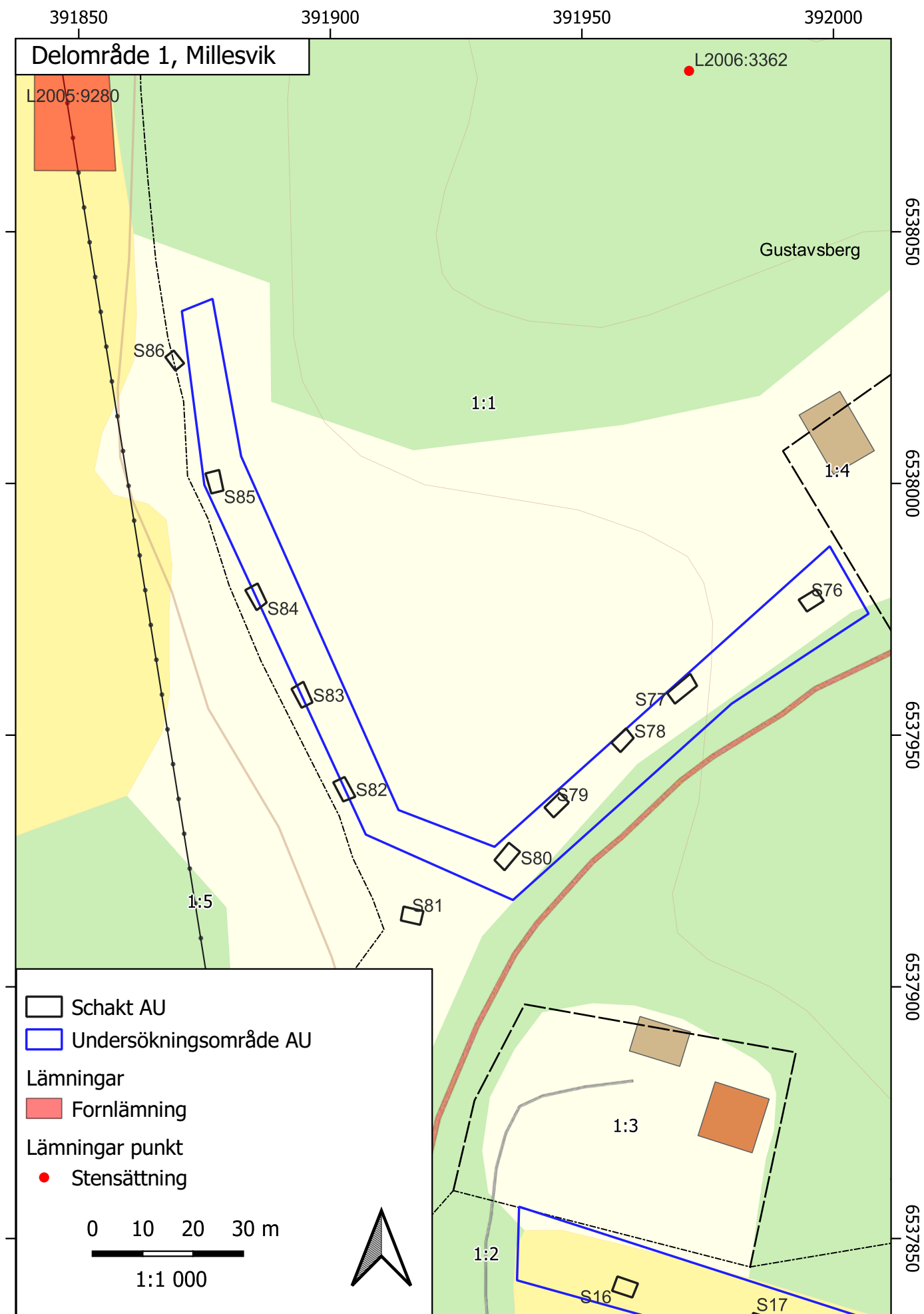
Totalt grävdes 74 schakt inom de sex delområdena (bilaga 1). Inga fynd av förhistorisk karaktär påträffades men tre anläggningar (A1 hård, A2 stolphål och A3 hård) registrerades inom delområde 3, Hälle (bilaga 2). Dessa benämns som L2024:5460, L2024:5461 och L2024:5462, se beskrivning nedan.

Delområde 1, Millesvik

Inom delområde 1 Millesvik grävdes totalt elva schakt, S76-86 (figur 5). Schakt S76-S86 gick från en existerande fastighet, Gustavsberg, längs en björkallé och här skulle maskinen hålla sig utanför trädskronorna och undvika att skada trädens rötter (figur 6), varför schakten placerades med hänsyn till detta. S81 och S86 förlades utanför vårt utredningsområde på grund av att Vattenfalls planerade kabeldragning delvis hade en annan sträckning än den som vi fått del av. Vi höll även ett avstånd av en meter till befintlig fiberkabel, vilken Vattenfalls planerade schakt ska följa.

Den generella lagerföljden varierade. Matjorden varierade i tjocklek från 0,2–0,4 meter följt av antingen en gulgrå fin, något siltig sand till en gulbrun något grusig sand. I schakt S86 påträffades berggrunden på cirka 0,3 meter under markytan.

I schakt S77 påträffades vad som först tolkades som ett stolphål men utgick sedan som recent utifrån fyllningens karaktär. I schakt S79 och S80 påträffades flera ovala gropar som också de tolkades som tämligen recenta (figur 7).

Figur 5. Schaktkarta för delområde 1, Millesvik. Skala 1:1000.

Figur 6. Björkallé inom delområde 1, Millesvik. Hänsyn skulle tas till träden och maskinen behövde hålla avstånd till trädkronorna.

Figur 7. I schakt S79 påträffades ett antal gropar som tolkades som recenta.

Groparna, samt det möjliga stolphålet bedömdes tillhöra den nuvarande fastigheten Gustavsberg, som finns närvarande på historiska kartor från sent 1800-tal (Lantmäteriet 2024b), innan dess verkar området främst utgjort åkermark och vall. I flertalet schakt, speciellt S81-84 förekom glas, porslin, flintgods och tegelkross i matjorden, samt än mer recent skräp. Även dessa "fynd" härrör med största sannolikhet från Gustavsberg.

Där utredningsområdet avslutades i norr inleddes sedan en schaktningsövervakning genom den sedan tidigare registrerade boplatsen L2005:9280. Inga anläggningar eller fynd påträffades här. För mer information om schaktningsövervakningen se Rio Göteborgs rapport 2024:17.

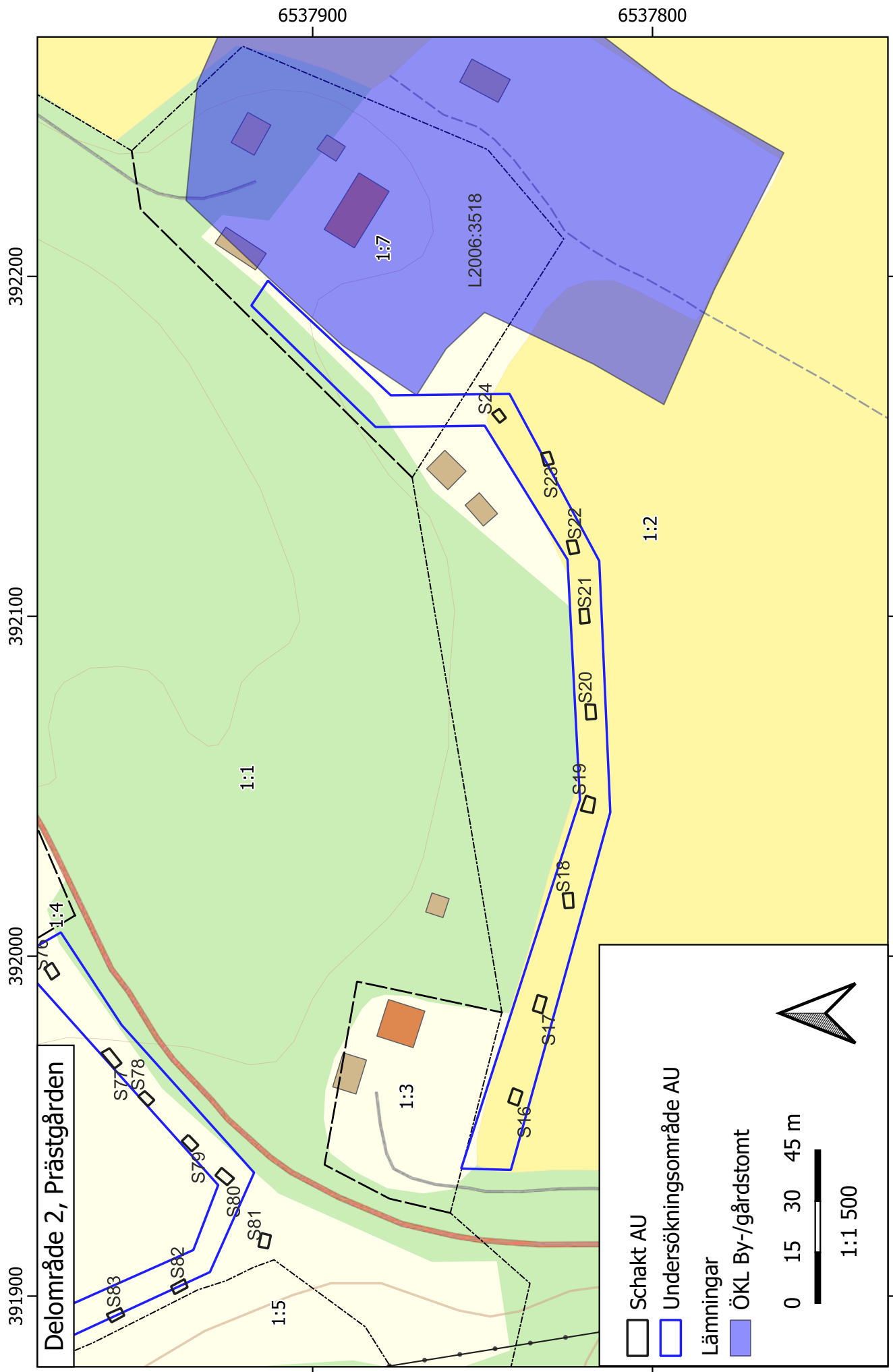
Delområde 2, Prästgården

Inom delområde 2 Prästgården grävdes totalt nio schakt, S16-24 (figur 9). I den nordöstligaste delen av utredningsområdet placerades inga schakt då detta hade inneburit nedtagande av staket och träd för att schakta i Prästgårdens gräsmatta (figur 8), alldeles i utkanten av den registrerade by-/gårdstomten L2006:3518. Då övriga schakt i närheten var tomma, och L2006:3518 redan känd, bedömdes inte schaktningen här som vital för förståelsen av platsen i ett skede av arkeologisk utredning.

Schakten var alla fria från anläggningar och tomma på fynd. Den generella lagerföljden bestod av 0,2–0,35 meter tjock matjord följt av en gulbrun lerig silt. I schakt S16-17 förekom även ett lager av mörk fet silt av organisk karaktär, vilket bedömdes som naturligt. Flera av schakten var störda av plogfårar och dräneringsdiken (figur 10).

Figur 8. Vy in mot tomten tillhörande Prästgården. Foto mot öster.

Figur 9. Schaktarta för delområde 2, Prästgården. Skala 1:1500.

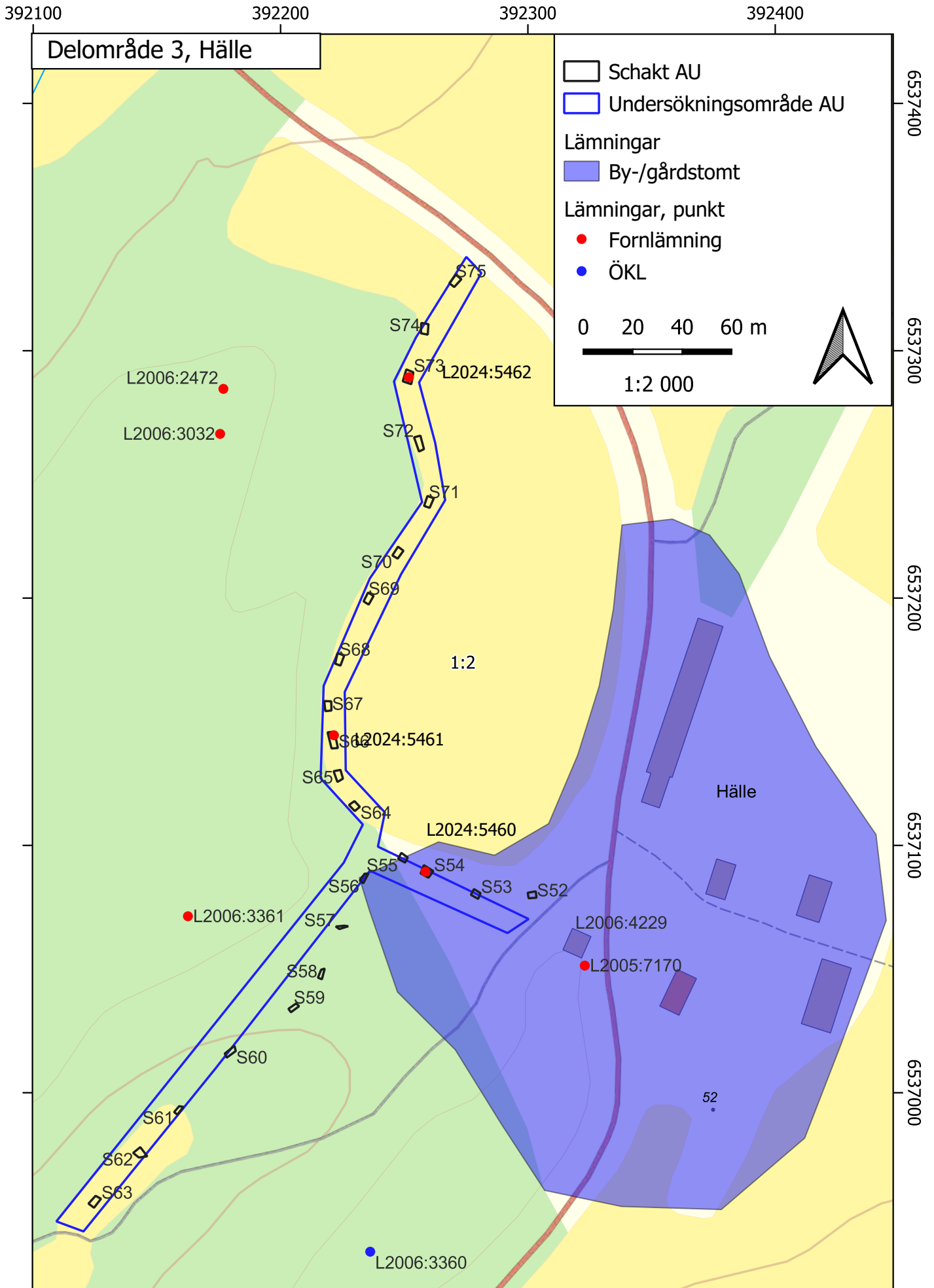

Figur 10. Schaktning på åkern i anslutning till Prästgården. Foto mot väster.

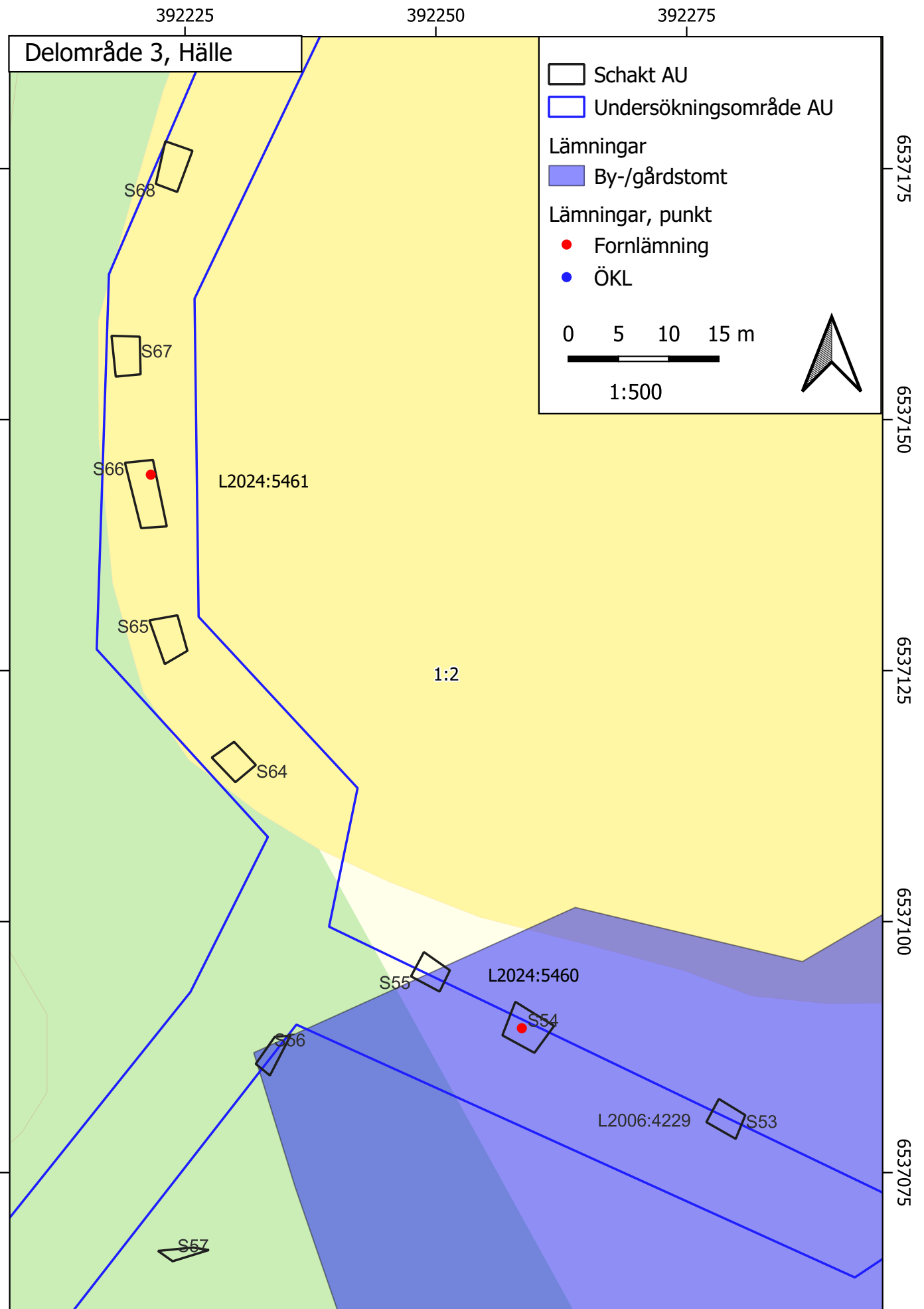
Delområde 3, Hälle

Inom delområde 3 Hälle grävdes totalt 24 schakt, S52-75 (figur 11). Området kan delas in i tre ytor där schakt S52-S55 föll inom by-/gårdstomten L2006:4229. Den generella lagerföljden var här 0,2 till 0,35 meter tjock matjord följt av en ljusgrå sandig silt. I schakt S54 påträffades en hårdbotten (figur 12–14), cirka 0,8 x 0,4 meter i plan, som registrerades i Fornreg med lämningsnummer L2024:5460. Härden kan höra till L2006:4229 men skulle även kunna tillhöra en möjlig förhistorisk boplats då det både finns en hållristning och förhistoriska gravar i närområdet.

Den norra undersökningsytan gick i en åkerkant gränsande mot ett bergsparti och inkluderade schakt S64-75 (figur 15). Den generella lagerföljden var här 0,25 till 0,55 meter tjock matjord följt av antingen en ljusgrå lerig silt till lera vid de lägre partierna, eller en ljusbrun sand vid höjdparter i åkern. I schakt S66 påträffades ett stolphål (figur 16) som registrerades i Fornreg med lämningsnummer L2024:5461. Schaktet utökades i förhoppningen att hitta fler stolphål, och schakten i området förtätades, men inga fler anläggningar framkom. Stolphålet påträffades i utkanten på en sandig höjdrygg i åkern, som fortsätter i östlig och sydöstlig riktning. En eventuell boplats skulle rimligen kunna vara förlagd här, eller närmare den befintliga gården.

Figur 11. Schaktkarta för delområde 3, Hälle. Skala 1:2000.

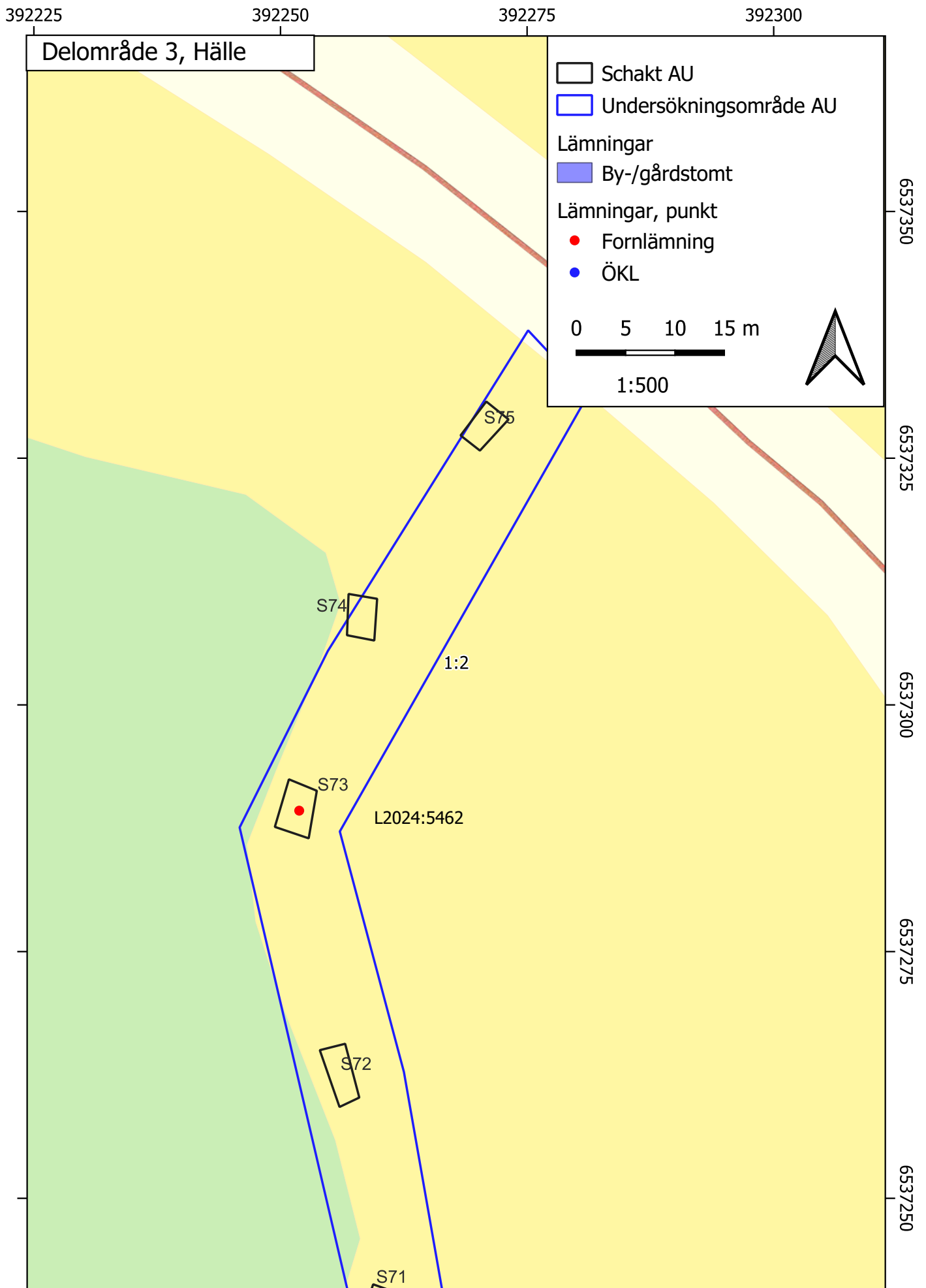
Figur 12. Påträffade lämningar inom södra delen av Hälle. Skala 1:500.

Figur 13 (t.v). Härbotten A1 som påträffades inom delområde 3, Hälle.

Figur 14 (t.h). Erik dokumenterar härbotten A1.

Figur 15. Påträffade lämningar inom norra delen av delområde 3, Hälle. Skala 1:500.

Figur 16. Cathrine mäter in stolphål A2 vid Hälle.

I schakt S73, vid en liten förhöjning i åkern, påträffades resterna av en härdbotten (figur 17). Denna registrerades i Fornreg som L2024:5462, en härd. Härden var kraftigt påverkad av jordbruket. Inga fler härdar påträffades i närheten men om fler förekommer är det möjligt att dessa är placerade väster om utredningsområdet, närmare rösen.

Den södra delen av delområde 3 gick genom ett skogsparti längs ett bergsparti i väster. Schakten här, S56-63, fick ta hänsyn till Vattenfalls utstakade placering av elkabel, samt att hålla en meters avstånd från befintlig fiberkabel, varför en handfull av utredningschakten kom att placeras utanför utredningsområdespolygonen (figur 11 och 18). Den generella lagerföljden bestod av 0,15 till 0,35 meter förna följt av brun till grå sand eller silt. Inga fynd eller anläggningar påträffades inom dessa schakt.

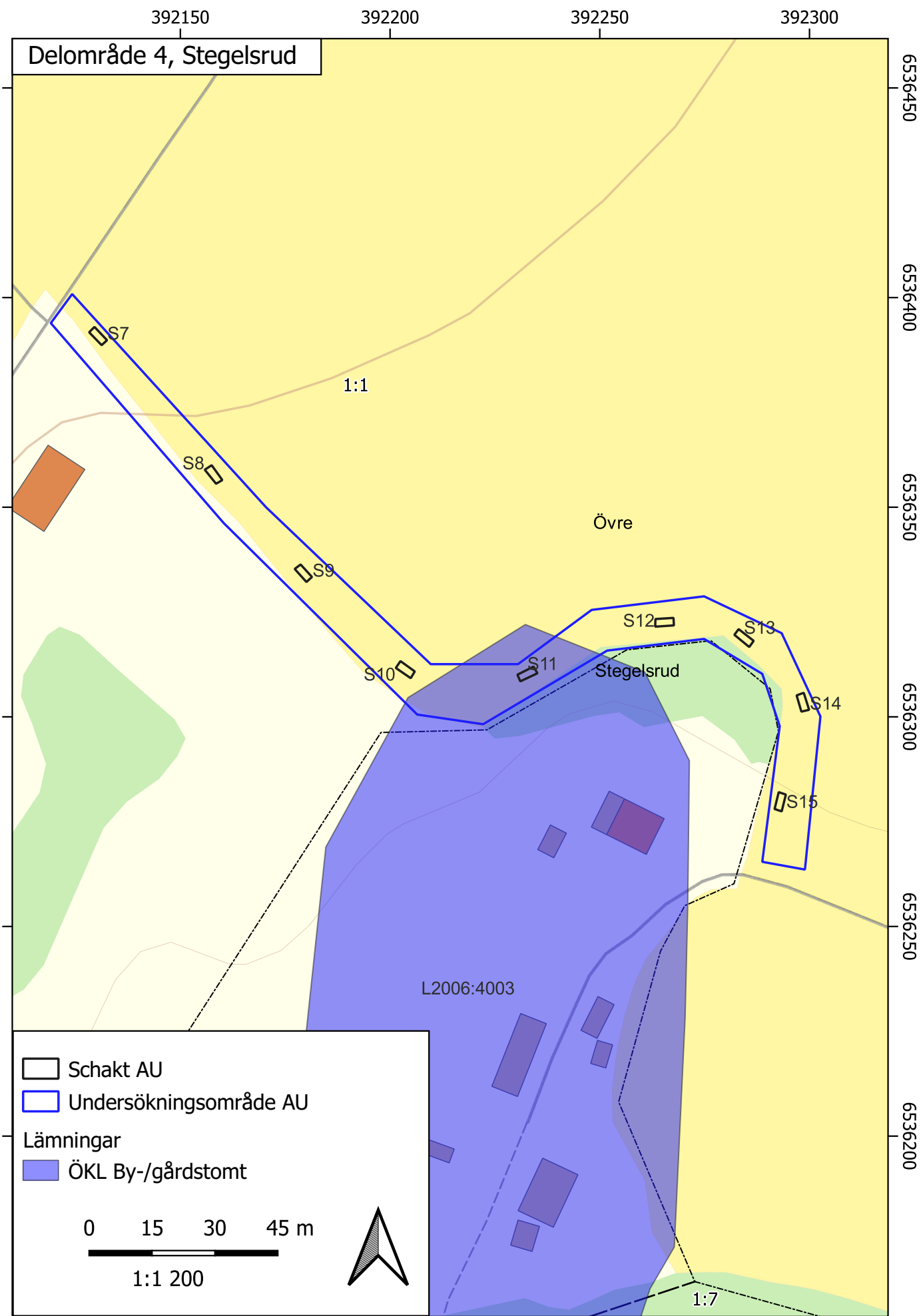
Figur 17. Härdbotten A3 som påträffades inom delområde 3, Hälle.

Figur 18. Skogsmiljö i södra delen av delområde 3, Hälle. Foto mot söder.

Delområde 4, Stegelsrud

Inom delområde 4 Stegelsrud grävdes totalt nio schakt, S7-15 (figur 19–20). Den generella lagerföljden bestod av 0,3 till 0,4 meter tjock matjord följt av ljusgrå till ljusbrun sand eller silt. Varken fynd eller anläggningar av arkeologisk karaktär påträffades i något av schakten.

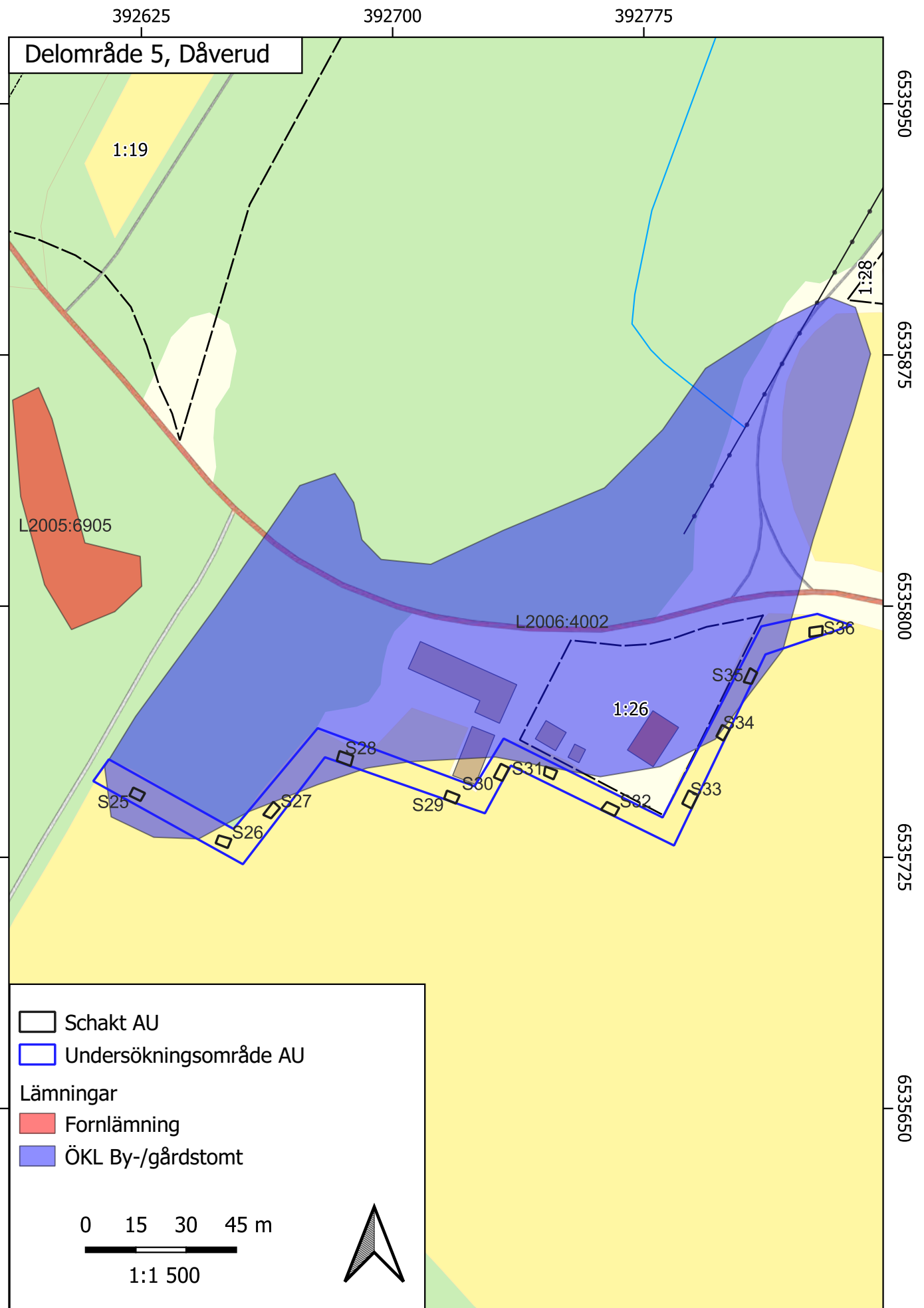
Figur 19. Schaktkarta för delområde 4, Stegelsrud. Skala 1:1200.

Figur 20. Utblick över Stegelsrud. Foto mot nordväst.

Delområde 5, Dåverud

Inom delområde 5 Dåverud grävdes totalt tolv schakt, S25-36 (figur 21–22) längs med by-/gårdstomten L2006:4002. Den generella lagerföljden bestod av 0,25 till 0,35 meter tjock matjord följt av en ljusbrun sandig silt. I flera schakt förekom plogspår och i S35 påträffades enstaka skärvor av fajans. Inga anläggningar påträffades. Förutom plogspår var ytan delvis störd av fiber- och elkablar samt flera dräneringsdiken.

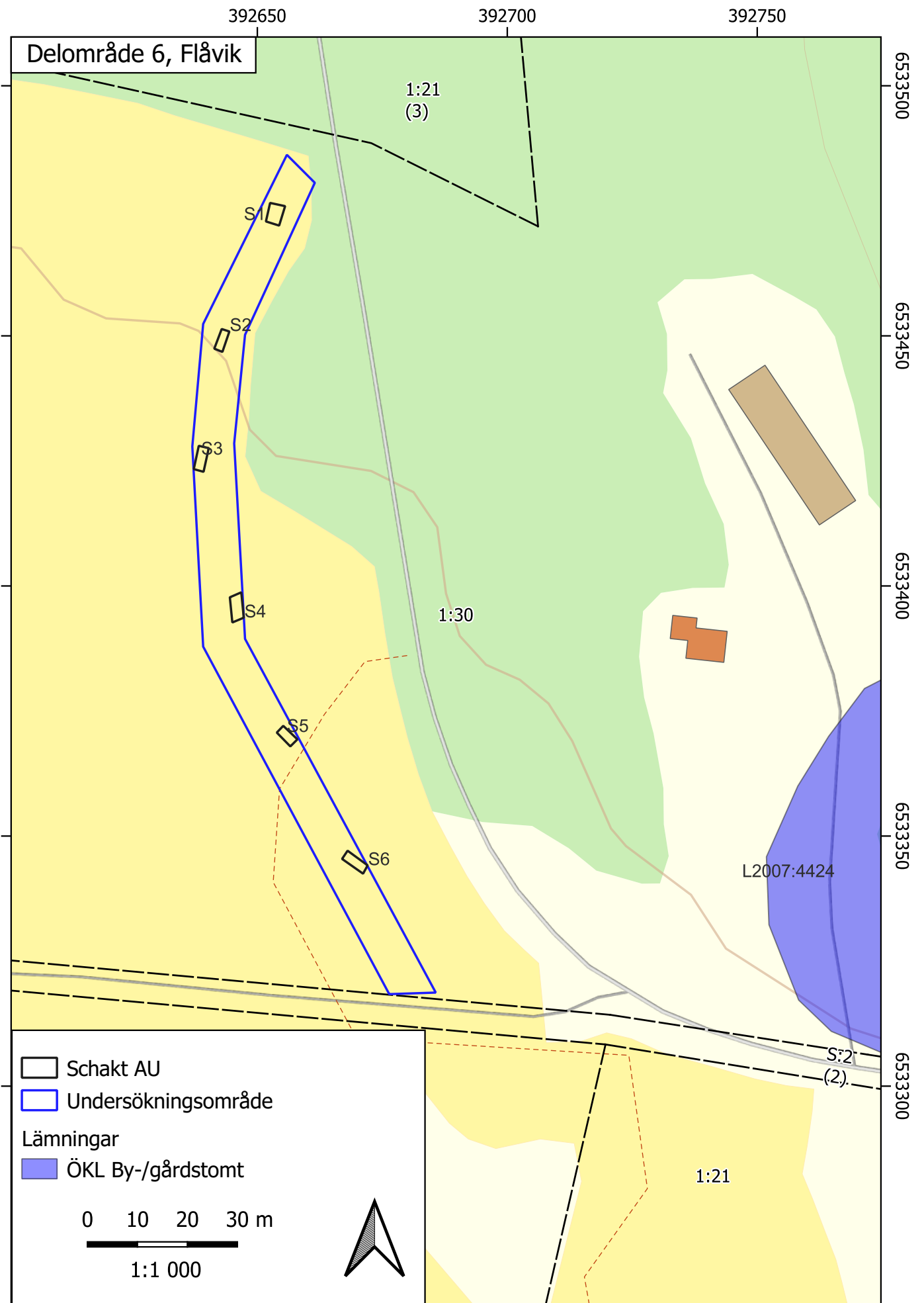
Figur 21. Schaktkarta för delområde 5, Dåverud. Skala 1:1500.

Figur 22. Maskinen schaktar vid gården i Däverud. Foto mot väster.

Delområde 6, Flåvik

Inom delområde 6 Flåvik grävdes totalt sex schakt, S1-6 (figur 23–24). Den generella lagerföljden bestod av 0,22 till 0,4 meter tjock matjord följt av en gulbrun, något siltig, sand. Inom området kom även berg i dagen. Ytan var delvis störd av flera dräneringsdiken. Inga fynd eller anläggningar påträffades inom schakten.

Figur 23. Schaktkarta för delområde 6, Flåvik. Skala 1:1000.

Figur 24. Erik drar sökschakt i Flåvik.

Tolkning

Efter avslutad arkeologisk utredning har tre nya fornlämningar registrerats inom delområde 3 Hälle. Dessa presenteras nedan.

L2024:5460

Lämningstyp: Härd

Antikvarisk bedömning: Fornlämning

Härd, oval, 1x0,8 m (N-S). Härbotten med skörbrända stenar och inslag av kol. Devis skadad av jordbruk. Endast undersökt i plan.

L2024:5461

Lämningstyp: Boplatslämning, övrig

Egenskapsvärde (typ): Stolphål

Antikvarisk bedömning: Fornlämning

Stolphål, runt, 0,45 m diam. Fyllning bestående av grå fin sand med kolstänk. Undersökt i plan.

L2024:5462

Lämningstyp: Härd

Antikvarisk bedömning: Fornlämning

Härd, rund, 1,16 x 1,05 m. Härbotten skadad av jordbruk. Fet och sotig, siltig sand med kol. Endast undersökt i plan.

Inom övriga delområden påträffades inga nya fornlämningar eller fynd.

Resultat gentemot undersökningsplanen

Efter utförd och avrapporterad arkeologisk utredning anser Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ att målen i förfrågningsunderlaget och undersökningsplanen har uppnåtts.

Antikvarisk bedömning

Efter avslutad arkeologisk utredning har tre nya fornlämningar registrerats inom delområde 3 Hälle: L2024:5460, härd, L2024:5461, boplatslämning övrig och L2024:5462, härd. Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap i kulturmiljölagen (KML) och genom miljöbalkens generella hänsynsregler, där stor vikt läggs vid hänsyn till kulturlämningar och kulturmiljöer. Ansökan om ingrepp i lämningar lämnas till Länsstyrelsen. För fornlämningar gäller att de förutom själva lämningen även omges av ett så kallat fornlämningsområde. Fornlämningsområdet utgörs av ett så stort område på marken som behövs för att bevara fornlämningen och ge den tillräckligt utrymme med hänsyn till dess art och betydelse.

Källor

Litteratur

Färnström, Cathrine	2024	L2005:9280 och L2005:6905 inom Klockaregården 1:5 och Dåverud 1:27, Millesvik socken, Säffle kommun, Värmlands län. Arkeologisk schaktningsövervakning.
Karlsson, M. & Olsson, H.	2009	Rapport 2024:17
Olsson, Hans	2000	Schaktkontroll vid Eskilsäters kyrka. Eskilsäter socken, Säffle kommun, Värmlands län. Värmlands museum. Internrapport 2000:8.
Olsson, Hans	2009	Arkeologisk undersökning vid Hälle. RAÄ 257, Millesvik socken, Säffle kommun, Värmlands län. Värmlands museum, rapport 2009:41. RAÄ dnr 321-367-2010.
Olsson, Hans	2011	Sten- och bronsålderslämningar vid Fläskerud på Värmlandsnäs. RAÄ 254, Eskilsäters socken, Säffle kommun, Värmlands län. Värmlands museum. Rapport 2011:3.
<i>Digitala källor</i>		
Fornsök	2024	https://app.raa.se/open/fornsok/
Lantmäteriet	2024a	https://historiskakartor.lantmateriet.se , Storskifte 1795, 17-mil-27
Lantmäteriet	2024b	https://historiskakartor.lantmateriet.se , Häradsekonomiska kartan 1883-95, Millesvik, 63-16

Bilagor

Bilaga 1. Schaktbeskrivningar

Alla mått anges i meter

ID	Delområde	Längd x Bredd	Matjordsdjup	Alvmaterial	Lagerbeskrivning	Anläggningar
S1	Delomr. 6 Flåvik	3x2,5	0,4	Sand, Silt	L1 0-0,4 grässvål och matjord L2 0,4-0,45 gulbrun sand med inslag av silt	
S2	Delomr. 6 Flåvik	4x1,6	0,4	Sand, Silt	Dränering i schakt L1 0-0,4 grässvål och matjord L2 0,4-0,45 gulbrun sand med inslag av silt	
S3	Delomr. 6 Flåvik	4x1,6	0,3	Sand, Silt	Dränering i schakt, stört L1 0-0,3 grässvål och matjord L2 0,3-0,35 gulbrun sand med inslag av silt	
S4	Delomr. 6 Flåvik	4x1,6	0,3	Berg, Sand	Plogspår i schakt L1 0-0,3 grässvål och matjord L2 0,3-0,35 L2 ljusbrun fin sand Berg	
S5	Delomr. 6 Flåvik	4x1,6	0,3	Silt	Dränering i schakt L1 0-0,3 grässvål och matjord L2 0,3-0,35 gulbrun silt	
S6	Delomr. 6 Flåvik	4x1,6	0,22	Sand	Dränering i schakt L1 0-0,22 grässvål och matjord L2 0,22-0,3 gulbrun till grå fin sand	
S7	Delomr. 4 Stegelsrud	4x1,6	0,25	Silt	L1 0-0,25 matjord L2 0,25-0,3 ljusgrå lerig silt. Enstaka mörkfärgningar bedömdes som stenlyft/icke arkeologisk karaktär.	

ID	Delområde	Längd x Bredd	Matjordsdjup	Alvmaterial	Lagerbeskrivning	Anläggningar
S8	Delomr. 4 Stegelsrud	1,6x4	0,4	Silt, Lera	L1 0-0,4 matjord L2 0,40-0,45 ljusbrun lerig silt	
S9	Delomr. 4 Stegelsrud	1,6x4	0,35	Lera	L1 0-0,35 matjord L2 0,35-0,40 ljusbrun lera	
S10	Delomr. 4 Stegelsrud	1,6x4	0,30	Silt, Lera	L1 0-0,3 matjord L2 0,3-0,35 ljusbrun lerig silt med plogspår och sorkgångar.	
S11	Delomr. 4 Stegelsrud	1,6x4	0,3	Sand, Silt	L1 0-0,3 matjord L2 0,3-0,35 ljusgrå sandig silt	
S12	Delomr. 4 Stegelsrud	1,6x4	0,3	Sand, Silt	L1 0-0,3 matjord L2 0,3-0,35 ljusgrå sandig silt. Enstaka spår av tegel och glas upphittade vid gränsen mellan matjord och steril.	
S13	Delomr. 4 Stegelsrud	1,6x4	0,35	Sand, Silt	L1 0-0,35 matjord L2 0,35-0,4 ljusgrå sandig silt, plogspår	
S14	Delomr. 4 Stegelsrud	1,6x4	0,5	Silt, Lera	L1 0-0,5 matjord L2 0,5-0,55 ljusbrun sandig silt med enstaka stenar	
S15	Delomr. 4 Stegelsrud	1,6x4	0,3	Silt, Lera	L1 0-0,3 matjord L2 0,3-0,35 ljusgrå lerig silt	
S16	Delomr. 2 Prästgården	4x2,5	0,3	Silt	L1 0-0,3 m grässvål och matjord L2 0,3-0,36 svartbrun fet silt med kolinslag, något organisk L3 0,36-0,4 gul lerig silt Känns som en blöthåla där det tidigare vuxit träd.	

ID	Delområde	Längd x Bredd	Matjordsdjup	Alvmaterial	Lagerbeskrivning	Anläggningar
S17	Delomr. 2 Prästgården	4x2,5	0,3	Silt	L1 0-0,3 m grässvål och matjord L2 0,3-0,4 svartbrun fet silt med kolinslag, något organisk L3 0,4-0,42 gul lerig silt Svarta lagret troligen från att man bränt av åkern, skog eller från naturlig brand. Stått träd här innan? Dränering i schaktet.	
S18	Delomr. 2 Prästgården	4x2,5	0,35	Silt	L1 0-0,35 matjord L2 0,35-0,4 gulbrun lerig silt Dränering och plogfåror i schaktet.	
S19	Delomr. 2 Prästgården	4x2,5	0,2	Silt	L1 0-0,2 matjord L2 0,2-0,22 gulbrun lerig silt Dränering och plogfåror i schaktet. Samt tegelkross och sot.	
S20	Delomr. 2 Prästgården	4x2,5	0,25	Silt	L1 0-0,25 matjord L2 0,25-0,3 gulbrun lerig silt	
S21	Delomr. 2 Prästgården	4x2,5	0,35	Silt	L1 0-0,35 matjord L2 0,35-0,4 gulbrun lerig silt	
S22	Delomr. 2 Prästgården	4x2,5	0,2	Silt	L1 0-0,2 matjord L2 0,2-0,3 gulbrun lerig silt	
S23	Delomr. 2 Prästgården	4x2,5	0,2	Silt	L1 0-0,2 matjord L2 0,2-0,25 gulbrun lerig silt Stört av dränering.	
S24	Delomr. 2 Prästgården	3x2	0,25	Sand	L1 0-0,25 grässvål och sandig matjord L2 0,25-0,35 gulbrun grusig sand med rikligt med sten.	

ID	Delområde	Längd x Bredd	Matjordsdjup	Alvmaterial	Lagerbeskrivning	Anläggningar
S25	Delomr. 5 Dåverud	2,5x4	0,25	Sand, Silt	L1 0-0,25 matjord L2 0,25-0,3 ljusbrun sandig silt med rödbruna utfällningar.	
S26	Delomr. 5 Dåverud	2,6x4	0,25	Silt, Lera	L1 0-0,25 matjord L2 0,25-0,3 ljusbrun siltig lera, med plogspår.	
S27	Delomr. 5 Dåverud	2,6x4	0,25	Silt, Lera	L1 0-0,25 matjord L2 0,25-0,3 siltig lera, flera små mörkfärgningar i botten bedömdes som stenlyft.	
S28	Delomr. 5 Dåverud	2,6x4	0,25	Sand, Silt	L1 0-0,25 matjord L2 0,25-0,35 siltig sand med plogspår	
S29	Delomr. 5 Dåverud	2,6x4	0,3	Grus, Sand	L1 0-0,3 grässvål och matjord L2 0,3-0,35 ljusgrå sandig grus	
S30	Delomr. 5 Dåverud	2,6x4	0,25	Sand, Silt	L1 0-0,25 matjord L2 0,25-0,3 siltig ljusbrun sand med enstaka småsten.	
S31	Delomr. 5 Dåverud	2,6x4	0,25	Sand, Silt	L1 0-0,25 grässvål och matjord L2 0,25-0,3 ljusbrun siltig sand med plogspår	
S32	Delomr. 5 Dåverud	2,6x4	0,25	Silt, Lera	L1 0-0,25 grässvål och matjord L2 0,25-0,3 ljusbrun siltig lera	
S33	Delomr. 5 Dåverud	2,6x4	0,20	Sand, Silt	L1 0-0,2 grässvål och matjord L2 0,2-0,25 ljusbrun sandig silt	
S34	Delomr. 5 Dåverud	2,6x4	0,25	Sand, Silt	L1: 0-0,25 grässvål och matjord L2 0,25-0,3 siltig sand med plogspår	
S35	Delomr. 5 Dåverud	2,6x4	0,3	Sand, Silt	L1 0-0,3 grässvål och matjord L2 0,3-0,35 sandig silt med plogspår. Enstaka fynd av fajans hittades i skiftet mellan matjord och steril.	

ID	Delområde	Längd x Bredd	Matjordsdjup	Alvmaterial	Lagerbeskrivning	Anläggningar
S36	Delomr. 5 Däverud	2,6x4	0,25	Silt, Lera	L1 0-0,25 grässvål och matjord L2 0,25-0,3 siltig lera med plogspår	
S52	Delomr. 3 Hälle	1,6x4	0,2	Sand, Silt	L1 0-0,2 grässvål och matjord L2 0,2-0,25 ljusgrå sandig silt	
S53	Delomr. 3 Hälle	2,6x4	0,35	Sand, Silt	L1 0-0,35 grässvål och matjord L2 0,35-0,4 mörk matjord blandad med ljusbrun sandig silt. Omrört och stört. L3 0,4-0,45 ljusbrun sandig silt	
S54	Delomr. 3 Hälle	4x3	0,3	Sand, Silt	L1 0-0,3 grässvål och matjord L2 0,3-0,35 ljusgrå sandig silt	A1
S55	Delomr. 3 Hälle	2,6x4	0,35	Sand, Silt	L1 0-0,35 grässvål ovh matjord L2 0,35-0,4 ljusgrå sandig silt	
S56	Delomr. 3 Hälle	1,6x4	0,15	Sand	L1 0-0,15 förna/grässvål L2 0,15-0,2 ljusgrå sand	
S57	Delomr. 3 Hälle	4x1,6	0,2	Sand	L1 0-0,25 förna L2 0,25-0,3 ljusbrun sand	
S58	Delomr. 3 Hälle	1,6x4	0,2	Sand	L1 0-0,2 förna L2 0,2-0,25 ljusbrun sand	
S59	Delomr. 3 Hälle	1,6x4	0,35	Sand, Silt	L1 0-0,35 förna L2 0,35-0,4 ljusgrå sandig silt	
S60	Delomr. 3 Hälle	1,6x4	0,25	Silt, Lera	L1 0-0,25 förna L2 0,25-0,3 ljusgrå siltig lera	
S61	Delomr. 3 Hälle	1,6x4	0,25	Silt, Lera	L1 0-0,25 grässvål och matjord L2 0,25-0,3 ljusbrun siltig lera med plogfåror	
S62	Delomr. 3 Hälle	2,6x4	0,25	Sand	L1 0-0,25 grässvål och matjord L2 0,25-0,3 ljusgrå till grågul sand	
S63	Delomr. 3 Hälle	2,6x4	0,3	Silt, Lera	L1 0-0,3 grässvål och matjord L2 0,3-0,35 ljusgrå lerig silt, plogfåror och rötter	
S64	Delomr. 3 Hälle	2,6x4	0,3	Sand	L1 0-0,3 grässvål och matjord L2 0,3-0,35 ljusbrun sand	

ID	Delområde	Längd x Bredd	Matjordsdjup	Alvmaterial	Lagerbeskrivning	Anläggningar
S65	Delomr. 3 Hälle	2,6x4	0,3	Sand	L1 0-0,3 grässvål och matjord L2 0,3-0,35 ljusbrun sand, spår av rötter	
S66	Delomr. 3 Hälle	2,6x6	0,25	Sand	L1 0-0,3 grässvål och matjord L2 0,3-0,35 ljusbrun sand Ligger i ett litet höjdläge på åkern och här kom också ett stolphål med kolstänk, A2.	A2
S67	Delomr. 3 Hälle	2,6x4	0,3	Sand	L1 0-0,3 grässvål och matjord L2 0,3-0,35 ljusbrun sand	
S68	Delomr. 3 Hälle	2,6x4	0,2	Sand	L1 0-0,2 grässvål och matjord L2 0,2-0,25 ljusbrun sand med enstaka stenar.	
S69	Delomr. 3 Hälle	2,6x4	0,3	Sand, Silt	L1 0-0,3 matjord och grässvål L2 0,3-0,35 siltig sand, enstaka kolstänk	
S70	Delomr. 3 Hälle	2,6x4	0,3	Sand, Silt	L1 0-0,3 matjord och grässvål L2 0,3-0,35 siltig sand, enstaka kolstänk från rotbrand	
S71	Delomr. 3 Hälle	2,6x4	0,3	Silt, Lera	L1 0-0,3 matjord och grässvål L2 0,3-0,35 ljusbrun lerig silt	
S72	Delomr. 3 Hälle	2,6x4,5	0,55	Silt, Lera	L1 0-0,55 matjord och grässvål L2 0,55-0,6 ljusbrun lerig silt	
S73	Delomr. 3 Hälle	3x5	0,25	Silt, Lera	L1 0-0,25 matjord och grässvål L2 0,25-0,3 ljusbrun lerig silt med svarta stråk	A3
S74	Delomr. 3 Hälle	2,6x4	0,3	Sand, Silt	L1 0-0,3 matjord och grässvål L2 0,3-0,35 ljusbrun lerig silt	
S75	Delomr. 3 Hälle	2,6x4	0,25	Silt, Lera	L1 0-0,25 matjord och grässvål L2 0,25-0,3 ljusbrun lerig silt	

ID	Delområde	Längd x Bredd	Matjordsdjup	Alvmaterial	Lagerbeskrivning	Anläggningar
S76	Delomr. 1 Millesvik	4,5x2,5	0,35	Sand	L1 0-0,35 grässvål och matjord L2 0,35-0,4 ljus gulgrå fin sand med inslag av grus och enstaka större stenar. Lite tegelkross i matjorden.	
S77	Delomr. 1 Millesvik	8x2,5	0,35	Sand	L1 0-0,35 grässvål och matjord L2 0,35-0,4 ljus gulgrå fin sand	
S78	Delomr. 1 Millesvik	4,5x2,5	0,35	Sand	L1 0-0,35 grässvål och matjord L2 0,35-0,4 ljus gulgrå siltig sand	
S79	Delomr. 1 Millesvik	4,5x2,5	0,3	Sand	L1 0-0,3 grässvål och matjord L2 0,3-0,4 ljus gulgrå fin siltig sand Två ovala gropar med matjordsfyllning i schaktet, samt plogspår som dock skär dem. Tolkas som moderna.	
S80	Delomr. 1 Millesvik	4,5x2,5	0,3	Sand	L1 0-0,3 grässvål och matjord L2 0,3-0,4 ljus gulgrå fin siltig sand Liknande ovala gropar med matjordsfyllning i schaktet, som i S80. Tolkas som moderna.	
S81	Delomr. 1 Millesvik	4,5x2,5	0,3	Sand	L1 0-0,3 grässvål och matjord L2 0,3-0,4 gulbrun sand Porslin och tegelkross i matjorden.	
S82	Delomr. 1 Millesvik	4,5x2,5	0,25	Sand, Silt	L1 0-0,25 grässvål och matjord L2 0,25-0,3 grå siltig sand Tegelkross, glas och flintgods i matjorden.	

ID	Delområde	Längd x Bredd	Matjordsdjup	Alvmaterial	Lagerbeskrivning	Anläggningar
S83	Delomr. 1 Millesvik	4,5x2,5	0,42	Sand	L1 0-0,42 grässvål och matjord L2 0,42-0,45 grå siltig sand	
S84	Delomr. 1 Millesvik	4,5x2,5	0,4	Sand	Tegelkross och porslin i matjorden. L1 0-0,4 grässvål och matjord L2 0,4-0,45 gulbrun sand Glasflaska i övergången till sanden. Stört och stökigt.	
S85	Delomr. 1 Millesvik	4,5x2,5	0,25	Sand	L1 0-0,25 grässvål och matjord L2 0,25-0,35 gulbrun grusig sand med enstaka större stenar	
S86	Delomr. 1 Millesvik	4x2	0,2	Sand	L1 0-0,2 grässvål och matjord L2 0,2-0,3 grågul sand och lite klappersten En del rötter. Berg strax under.	

Bilaga 2. Anläggningsbeskrivningar

Alla mått anges i meter

ID	Typ	Övrig anläggningstyp	Beskrivning	Längd	Bredd	Form i plan
A1	Härd	Härbotten	Härbotten med skörbrända stenar och inslag av kol. Skadad av jordbruk.	1	0,8	Oval
A2	Stolphål		Grå fin sand med kolstänk.	0,47	0,45	Rund
A3	Härd	Härbotten	Härbotten rund form. Fet och sotig siltig sand med kol. Störd av modernt jordbruk.	1,16	1,05	Rund

